

บทที่ 1

ตอนที่ 1: สภาพโดยทั่วไปของจังหวัดพิษณุโลก

1.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดพิษณุโลก

พิษณุโลกเป็นเมืองที่มีประวัติอันยาวนานควบคู่กับประวัติศาสตร์ของชาติไทย โดยมีชื่อเรียกต่างๆ กันในศิลาจารึก ตำนาน นิทาน และพงศาวดาร เช่น สองแคว สระหลวง สองแควทวิสาขะ ไทวนที พิษณุโลก และออกตาก เป็นต้น การเปลี่ยนชื่อ "พิษณุโลก" มาเปลี่ยนในราชการของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ¹

เมืองพิษณุโลกสมัยก่อนกรุงสุโขทัย

ศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ 2 ทำให้ทราบว่า ก่อนที่ราชวงศ์พระร่วงจะตั้งอาณาจักรสุโขทัย เมื่อประมาณ พ.ศ. 1800 นั้น ได้มีราชวงศ์ของหลวงขุนศรีนาวนำถม ซึ่งเป็นกษัตริย์ไทยครองกรุงสุโขทัยและศรีสัชนาลัย อาณาจักรนี้รวมเมืองสระหลวงสองแควไว้ด้วย เมื่อพ่อขุนศรีนาวนำถมสวรรคต ขอมสบาดโขลญลำพงยึดสุโขทัยไว้ได้ พ่อขุนผาเมืองรากับพ่อขุนบางกลางหาว รวมกันรบขอมสบาดโขลญลำพงแตกหนีไป พ่อขุนผาเมือง จึงอภิเษกพ่อขุนบางกลางหาวให้เป็นพ่อเมืองสุโขทัย

เมื่อพิษณุโลกสุโขทัยเมืองแสงแคว (พิษณุโลก) อยู่ในอำเภอรของราชวงศ์ผาเมือง จนกระทั่งในรัชกาลพ่อขุนรามคำแหงมหาราช จึงได้ยึดเมืองสองแควเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสุโขทัย ครั้นสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไท) ได้เสด็จมาประทับที่เมืองสองแคว เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ทางกรุงศรีอยุธยาคุกคามอาณาจักรสุโขทัยและได้ตั้งศูนย์กลางการบริหารอาณาจักรที่เมืองสองแคว ในปี พ.ศ. 1970 พระองค์ได้ทรงหล่อพระพุทธรชินสีห์และพระศรีศาสดา และเมื่อพระมหาธรรมราชาที่ 1 สิ้นพระชนม์หลวงพ่องั่วซึ่งได้ขึ้นครองราชย์ที่กรุงศรีอยุธยา ทรงใช้กำลังยึดเมืองพิษณุโลกได้

¹ พวงทอง สุตประเสริฐ ประวัติศาสตร์เมืองพิษณุโลก (พิษณุโลก.ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูพิษณุโลกสงคราม, 2526) หน้า 141

เมืองพิษณุโลกสมัยอยุธยา

เมืองสองแควเป็นเมืองธานีของหัวเมืองฝ่ายเหนือ และเมืองลูกหลวงของอยุธยา ในปี พ.ศ. 1981 โดยสมเด็จพระบรมราชาที่ 2 (เจ้าพระยาของอยุธยา) ทรงโปรดให้ พระราเมศวรราชโอรสขึ้นไปครองเมืองสองแควและเมื่อพระราเมศวรได้ครองราชสมบัติ เจริญพระนามว่า สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้ปฏิรูปการปกครองถึงอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง แล้วเสด็จมาประทับที่เมืองสองแควยกฐานะขึ้นเป็นเมืองหลวง โดยเปลี่ยนชื่อจากเมืองสองแควเป็นพิษณุโลก

เมืองพิษณุโลกสมัยธนบุรี

เมืองไทยเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าครั้งที่ 2 (ปี พ.ศ. 3210) บรรดาหัวเมืองใหญ่ได้ตั้งเมืองเป็นอิสระรวมทั้งพิษณุโลกด้วย หลังจากพระเจ้ากรุงธนบุรี (พระเจ้าตากสิน) มีชัยชนะบรรดาหัวเมืองดังกล่าวแล้ว ได้ตั้งเมืองพิษณุโลกเป็นหัวเมืองเอกขึ้นกับกรุงธนบุรี

เมืองพิษณุโลกสมัยกรุงธนบุรีนี้ เป็นสถานที่ตั้งมั่นรับศึกกับพม่า โดยเฉพาะการยกกองทัพของอะแซหฺวะนั๊ก มาตีเมืองพิษณุโลก ก่อนที่จะยกทัพไปกรุงธนบุรี และพิษณุโลกนี้ อะแซหฺวะนั๊กจะดูตัวเจ้าพระยาจักรี (พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก) และทำนายว่าต่อไปจะได้เป็นกษัตริย์ พิษณุโลกถูกล้อมอยู่ 4 เดือน อะแซหฺวะนั๊กก็เข้าเมืองได้ และได้ทำลายเผาผลาญบ้านเมืองพินาศสิ้น ยกวัน บริเวณวัดพระศรีรัตนมหาธาตุท้าววิหารเพียงแห่งเดียวจากนั้นอะแซหฺวะนั๊กได้รับคำสั่งให้ยกทัพกลับมา

เมืองพิษณุโลกสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ที่ 4 ที่ 5 และที่ 6 ได้เสด็จประพาสพิษณุโลกหรือกับทรงค้นคว้าเรื่องราวต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาประวัติของเมืองพิษณุโลก สำหรับรัชกาลที่ 5 ทรงซาบซึ้งในพระพุทธรูปของพระพุทธชินราช จึงโปรดให้จำลองไปเป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตร ในกรุงเทพมหานคร

1.2 ข้อมูลสภาพทั่วไป

จังหวัดพิษณุโลก เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญมากจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย เคยเป็นที่ตั้งของเมืองหลวง เมืองลูกหลวงและหัวเมืองชั้นนอกมาตั้งแต่โบราณ ในปัจจุบันก็ยังเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญอยู่ โดยเป็นที่ตั้งหน่วยราชการที่สำคัญ เช่นที่ตั้งภาค ที่ตั้งเขต เป็นต้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก ให้เป็นเมืองหลักของภาคเหนือตอนล่าง²

1.3 พื้นที่ ที่ตั้ง ขนาดและอาณาเขต

จังหวัดพิษณุโลก มีเนื้อที่ประมาณ 10,896.50 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 3,804 ตารางกิโลเมตร ร้อยละ 35.18 พื้นที่ป่าประมาณ 5,424 ตารางกิโลเมตร ร้อยละ 50.15 และพื้นที่รกร้างว่างเปล่า แหล่งน้ำ ที่อยู่อาศัย และอื่นๆ ประมาณ 1,662.05 ตารางกิโลเมตร ร้อยละ 14.67³

ที่ตั้งของจังหวัดพิษณุโลกนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดใกล้เคียง คือ จังหวัดเพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ สุโขทัย กำแพงเพชร และพิจิตรแล้ว จังหวัดพิษณุโลกจะมีขนาดเล็กกว่าจังหวัดเพชรบูรณ์แต่มีขนาดใหญ่กว่าอีก 4 จังหวัดที่เหลือ

จังหวัดพิษณุโลก มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศใต้	ติดกับอำเภอเมืองพิจิตรและอำเภอสว่างงาม จังหวัดพิจิตร
ทิศตะวันออก	ติดกับอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
ทิศตะวันตก	ติดกับอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย และอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดกำแพงเพชร

1.4 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดพิษณุโลก ทางตอนเหนือและตอนกลางเป็นเขตที่สูงที่ราบสูงและมีขอบเขตภูเขาสูงด้านตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งอยู่ในท้องที่อำเภอวังทอง อำเภอวัดโบสถ์ อำเภอชาติตระการ และอำเภอเนินมะปราง ทั้งที่มีเขตที่ราบหุบเขาครุฑไทยและที่ราบหุบเขาชาติตระการด้วยโดยที่ราบหุบเขาครุฑไทย เป็นที่ราบ

2-3 ที่มา: สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

ดินตะกอนที่อุดมสมบูรณ์ที่มีลักษณะเป็นแบบคั้งกะทะส่วนที่ราบหุบเขาชาติตระการ มีรูปร่างคล้าย พระจันทร์ครึ่งเสี้ยว เป็นที่ราบดินตะกอนที่อุดมสมบูรณ์เช่นเดียวกัน

พื้นที่ตอนกลางมาทางใต้เป็นที่ราบ และตอนใต้เป็นที่ราบลุ่ม โดยเฉพาะบริเวณลุ่มแม่น้ำน่านและแม่น้ำยม เป็นย่านเกษตรที่สำคัญที่สุดของจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งอยู่ในท้องที่อำเภอบางระกำ อำเภอเมืองพิษณุโลก อำเภอสว่างนครพิราม และบางส่วนของอำเภอวังทอง และอำเภอนิคมบ่งไพร่ง⁴

1.5 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดพิษณุโลกมีลมมรสุมพัดผ่าน โดยเป็นลมที่เกิดจากการแตกต่างทางด้านอุณหภูมิและความกดอากาศระหว่างพื้นดิน (ทวีปเอเชีย) และพื้นน้ำที่กว้างใหญ่ (มหาสมุทรแปซิฟิก) และมหาสมุทรอินเดีย) สามารถแบ่งฤดูกาลได้เป็น 3 ฤดู คือ ฤดูหนาว ฤดูฝน ฤดูร้อน ฤดูฝน (ฤดูมรสุมทิศใต้) จะเริ่มประมาณเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ปริมาณฝนเฉลี่ยปีละ 1,375 มม.

ฤดูหนาว (ฤดูมรสุมทิศเหนือ) ระยะยาว 2-3 เดือน ประมาณเดือน พฤศจิกายน-มกราคม อุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูหนาว ประมาณ 19 องศาเซลเซียส

ฤดูร้อน (ฤดูมรสุมทิศเหนือ) ประมาณเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน อุณหภูมิเฉลี่ยของฤดูร้อน ประมาณ 32 องศาเซลเซียส⁵

1.6 ทรัพยากรธรรมชาติ

ดิน ลักษณะดินทั่วไปในจังหวัดพิษณุโลกสามารถจำแนกได้ดังนี้

- ดินตะกอน ที่เกิดจากอิทธิพลของน้ำจืดมาทับถม ปรากฏอยู่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำน่านและแม่น้ำยมเขตอำเภอสว่างนครพิราม อำเภอเมือง อำเภอบางกระทุ่ม และอำเภอบางระกำ

- ดินร่วนถึงดินทราย ปรากฏอยู่บริเวณตอนเหนือของอำเภอสว่างนครพิรามและทางทิศตะวันตกและทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอบางระกำ

⁴ ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

⁵ ที่มา : สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

- ดินร่วนหรือดินทรายที่มีการระบายน้ำดี ปรากฏอยู่ในอำเภอพรหมพิราม อำเภอเมืองพิษณุโลก อำเภอวังทอง อำเภอบางกระทุ่ม อำเภอเนินมะปราง
- ดินเหนียวและดินร่วนที่มีการระบายน้ำดีเนื้อดินบนหยาบและมีเนื้อดินละเอียดหรือหยาบปานกลางอยู่ในดินชั้นล่าง ใช้ปลูกพืชไร่เป็นส่วนใหญ่ ภายในเขตที่ราบของหุบเขาทรัพย์ไพวัลย์ อำเภอวังทอง อำเภอชาติตระการ อำเภอนครไทย และตอนเหนือของอำเภอวัดโบสถ์
- ดินที่มีหินปนอยู่และเป็นดินตื้น พบกระจายอยู่ในอำเภอชาติตระการ อำเภอ นครไทย และอำเภอวังทอง
- ดินที่เกิดตามที่สูงชัน เป็นดินตื้นมีหินปนอยู่มากพบกระจายอยู่ทั่วไปตามเขตภูเขาสูง และที่ราบสูง ในเขตอำเภอชาติตระการ อำเภอ นครไทย อำเภอวัดโบสถ์ อำเภอวังทอง และอำเภอเนินมะปราง โดยเป็นดินที่มีป่าไม้ปกคลุมอยู่

ป่าไม้

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์โดยตรงและทางอ้อมประโยชน์โดยตรงได้แก่ การเผาไม้มาเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย สร้างเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ และยังมีผลิตผลจากป่า เช่นน้ำผึ้ง เป็นต้น ในทางอ้อม ป่าไม้เป็นแหล่งอนุรักษ์ดินและน้ำ

จังหวัดพิษณุโลก มีป่าไม้ในเขตภูเขาและที่สูง มีเนื้อที่ประมาณ 5,424 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 50.51 ของเนื้อที่จังหวัด เป็นป่าดงดิบของไม้ผลัดใบ เป็นป่าดิบเขา ซึ่งเขียวชะอุ่มตลอดปีและป่าประเภทไม้ผลัดใบ เป็นป่าเบญจพรรณ ป่าโคก ป่าแดง และไม้ที่นำออกจากป่าพิษณุโลก ได้แก่ ไม้ยาง ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้กระบาก ไม้แดง ไม้ปออีแก้ง ไม้ประดู่ ไม้มะค่าโมง ไม้พวง ไม้ตะแบก ไม้กระท้อน และผลิตผลจากป่า เช่นกล้วยไม้ น้ำผึ้ง เป็นต้น ภูมิประเทศส่วนใหญ่มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลายแห่ง

^๑ ที่มา : สำนักงานป่าไม้จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

^๗ ที่มา : สำนักงานป่าไม้จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

1.7 การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

1.7.1 ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 13 ป่า รวมเนื้อที่ 3,177,301 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 47 ของเนื้อที่จังหวัด สภาพป่าร้อยละ 26.60 ของเนื้อที่จังหวัด ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 แสดงอาณาเขตป่าสงวนแห่งชาติในจังหวัดพิษณุโลก

รายชื่อป่า	เนื้อที่ (ไร่)	(กิโลเมตร)
1 ป่าลุ่มน้ำวังทองฝั่งขวา	343,000	548.82
2 ป่าลุ่มน้ำวังทองฝั่งซ้าย	479,375	767.00
3 ป่าเนินเพิ่ม	468,750	750.00
4 ป่าสองฝั่งน้ำแควน้อย	324,478	519.00
5 ป่าดงตีนเตก	173,267	277.23
6 ป่าน้ำภาคและป่าลำแควน้ำฝั่งซ้าย	308,362	493.38
7 ป่าเขากระยาง	332,000	531.20
8 ป่าน้ำภาคฝั่งขวา	279,375	447.00
9 ป่าแดงและป่าชาติตระการ	220,750	353.20
10 ป่าแม่น้ำเข็ก	17,450	27.92
11 ป่าโป่งแรด	30,125	48.20
12 ป่าส่วนเมือง	151,250	242.00
13 ป่าน้ำภาคน้อย	49,219	78.75
รวม 13 ป่า	3,177,301	5,084.00

ที่มา : สำนักงานป่าไม้จังหวัดพิษณุโลก

- 1.7.2 อุทยานแห่งชาติจังหวัดพิษณุโลก มีเนื้อที่ทั้งหมด 2,320,250 ไร่ ดังนี้คือ
- อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง มีเนื้อที่ 789,000 ไร่
อยู่ในจังหวัดพิษณุโลก 6,559,313 ไร่
 - อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า มีเนื้อที่ 191,875 ไร่
อยู่ในจังหวัดพิษณุโลก 130.625 ไร่
 - อุทยานแห่งชาติน้ำตกชาติตระการ มีเนื้อที่ 339,375 ไร่
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเพียง-ภูทอง มีเนื้อที่ 330,267.32 ไร่ อยู่ในเขต
จังหวัดพิษณุโลก 480.25 ไร่^๘

1.8 ทรัพยากรทางธรณี

น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ

จังหวัดพิษณุโลก ได้ค้นพบวัตถุดิบ(แหล่งแร่ธรรมชาติ) แต่มีไม่มากเพียงพอสำหรับการลงทุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้ อย่างไรก็ตามบริษัทไทยเซลล์ เอ็กซ์พลอเรชั่นจำกัดได้สำรวจพบแหล่งน้ำมันใหญ่ที่ตำบลปรือกระเทียม อำเภอบางระกำ อยู่ใกล้ถนนระหว่างอำเภอบางระกำไปลานกระบือ ได้ทำการเจาะสำรวจเป็นหลุมแรก โดยตั้งชื่อหลุมว่า "ปรือกระเทียม A" ผลการเจาะพบว่ามีน้ำมันและก๊าซ ซึ่งมีปริมาณน้ำมันออกมาประมาณ 500 บาเรลด่วนวัน ในขณะที่เดียวกันก็มีก๊าซออกมาด้วยในอัตราประมาณ 80 คิวบิกฟุตต่อบาเรลหรือประมาณ 40,000 คิวบิกฟุตต่อวันซึ่งบริษัทไทยเซลล์ได้เจาะในหลุมแรกนี้ลึกประมาณ 1,300 เมตร พบชั้นที่มีน้ำมันในระยะประมาณ 950-1,000 เมตร ที่หลุมปรือกระเทียม A อยู่ห่างจากแหล่งน้ำมันสิริกิติ์ไปทางตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 17.70 กม. น้ำมันดิบเป็นน้ำมันดิบที่มีความหนืดประมาณ 19 A.P.I. และเป็นน้ำมันที่มีสีขุ่นน้อยกว่าแหล่งสิริกิติ์ ซึ่งเป็นที่น่ายินดีมากที่สุดคือ น้ำมันที่พบในชั้นดินที่ประเมินออกมาเป็นน้ำมันคนละอย่างกันกับที่แหล่งสิริกิติ์ และจากการวิเคราะห์ของนักธรณีวิทยาของบริษัทไทยเซลล์ เชื่อว่าเป็นน้ำมันคนละแห่งกับแหล่งน้ำมันสิริกิติ์^๙

^๘ ที่มา : สำนักงานป่าไม้จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

^๙ ที่มา : สำนักงานป่าไม้จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

1.9 แหล่งน้ำธรรมชาติ

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง รวมทั้งแหล่งน้ำ จากโครงการชลประทานพิษณุโลก ซึ่งทำให้เกิดพื้นที่การเกษตรในเขตชลประทานประมาณ 378,000 ไร่ ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด

แม่น้ำ แม่น้ำที่สำคัญของจังหวัดได้แก่ แม่น้ำน่าน แม่น้ำยม แม่น้ำแควน้อยและแม่น้ำเข็ก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความอุดมสมบูรณ์ ของผลิตผลทางการเกษตร และการประมงของจังหวัดนี้

1) แม่น้ำน่าน เป็นแม่น้ำที่สำคัญของจังหวัด มีต้นกำเนิดอยู่ในภาคเหนือบริเวณเขาผีปันน้ำ ทำเขาหลวงพระบาง และทิวเขาเพชรบูรณ์ไหลลงมาทางใต้ ผ่านจังหวัดน่าน อุตรดิตถ์ และเข้าเขตจังหวัดพิษณุโลก ทางตอนเหนือที่เหนือบ้านโคกเทียม อำเภอพรหมพิรามไหลซีกซ้ายแบ่งครึ่งเขตอำเภอเมืองพิษณุโลกผ่านอำเภอบางกระทุ่ม แล้วออกพ้นเขตที่บ้านสนามคลี่ อำเภอบางกระทุ่ม ความยาวที่อยู่ในเขตจังหวัดพิษณุโลก 127.5 กิโลเมตร

2) แม่น้ำยม มีต้นกำเนิดในภาคเหนือ เช่นเดียวกับแม่น้ำน่าน ไหลผ่านจังหวัดแพร่ สุโขทัย เข้าเขตจังหวัดพิษณุโลกในเขตที่ราบบ้านวังท่าช้าง ไหลผ่านท้องที่อำเภอบางระกำไปออกพ้นเขตจังหวัดพิษณุโลกที่บางวังสะพุง ช่วงนี้แม่น้ำยมมีลำคลองสาขาหลายแห่ง ซึ่งเป็นแหล่งที่มีปลาน้ำจืดชุกชุม เช่น คลองบางแก้ว คลองวังแร่ คลองกรุงกรีก คลองหนองขาม เป็นต้น

3) แม่น้ำแควน้อย (ชื่อนี้ย่ำสับสนกับแม่น้ำในเขตจังหวัดกาญจนบุรี) แม่น้ำสาขานี้ต้นน้ำที่ภูเขากันน้อย ไหลผ่านชุมเขาและท้องทุ่งในเขต อำเภอชาติตระการ นครไทย วัดโบสถ์ และอำเภอมะขามมาบรรจบแม่น้ำน่านที่บ้านแสงดาว เขตอำเภอเมืองมีความยาว 185 กิโลเมตร

4) แม่น้ำวังทอง แม่น้ำนี้มีต้นน้ำอยู่ที่ภูเขาลูป่าหิน ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดพิษณุโลก ระยะต้นน้ำเรียกว่า แม่น้ำเข็ก ไหลผ่านป่าเขาทำให้เกิด คลอง หนอง บึง หลายแห่งจนไปบรรจบแม่น้ำน่านที่บ้านท่าฬ่อมีความยาว 135 กิโลเมตร

5) แม่น้ำเหือง ชื่อนี้ไม่เป็นที่คุ้นหู หรืออาจจะไม่เคยได้ยินชื่อ ชาวพิษณุโลกส่วนใหญ่ก็ไม่ว่าเหมือนกันว่าแม่น้ำชื่อนี้ในเขตจังหวัดพิษณุโลก เพราะแม่น้ำสาขานี้ไม่มีส่วนเป็น

ประโยชน์แก่ชาวเมืองเนื่องจากต้นน้ำอยู่ที่ภูเขาใกล้หนองแห่งเดียวกับเขานกแก้ว อยู่ในเขตชายแดนไทยประมาณ 20 กิโลเมตร แล้วไหลบรรจบกับแม่น้ำโขงนอกเขตแดนไทย

อ่างเก็บน้ำ มีทั้งหมด 19 แห่ง รวมเนื้อที่ 32,772 ไร่ บึงที่สำคัญ เช่น บึงราชนำอำเภอวังทอง ซึ่งมีขนาดเนื้อที่ประมาณ 5,000 ไร่

1.10 โครงสร้างประชากร

จังหวัดพิษณุโลก มีประชากรรวมทั้งสิ้น 810,348 คน เป็นชาย 403,215 คน หญิง 407,163 คน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุดคือ อำเภอเมืองพิษณุโลก มีประชากร 248,407 คน อำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุดคือ อำเภอชาติตระการ มีประชากร 33,598 คน

ตาราง 1.2 ตารางแสดงจำนวนประชากรจังหวัดพิษณุโลก ปี 2533

ลำดับ	รายชื่อ	จำนวนราษฎร		
		ชาย	หญิง	รวม
1	เมืองพิษณุโลก (นอกเขต)	90,903	79,571	170,474
2	เทศบาลเมืองพิษณุโลก	36,068	41,865	77,933
3	บางระกำ	43,315	47,439	93,754
4	บางกระทุ่ม	27,286	27,958	55,244
5	พรหมพิราม	48,563	48,175	96,738
6	วังทอง	54,157	62,111	116,248
7	นครไทย	33,502	36,321	69,823
8	เนินมะปราง	31,915	30,079	61,990
9	วัดโบสถ์	17,258	17,318	34,576
10	ชาติตระการ	17,268	16,330	53,598
รวม		403,215	407,163	810,348

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดพิษณุโลก

1.11 ศาสนา

1.11.1 จำนวนศาสนาสถาน (วัด+โบสถ์+ยัสยัด)	504 แห่ง
1) วัด	490 วัด
ธรรมยุติกนิกาย	7 วัด
มหานิกาย	483 แห่ง
2) โบสถ์	13 แห่ง
คารอลิก	19 แห่ง
โปรแตสแตนท์	4 แห่ง
3) มัสยิด	1 แห่ง
1.11.2 จำนวนศาสนิกชน	777,156 คน
1) พุทธศาสนา	771,755 คน
2) คริสต์ศาสนิกชน	2,179 คน
3) อิสลามิกชน	759 คน
4) พรหมณ์ ฮินดู ซิกข์ และอื่นๆ	2,465 คน
1.11.3 เจ้าคณะจังหวัด พระราชรัตนมุนี วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร มหานิกาย	
1.11.4 พระอารามหลวง วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร มหานิกาย อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ¹⁰	

1.12 วัฒนธรรมประเพณี

วัฒนธรรมประเพณีของชาวจังหวัดพิษณุโลก ส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมประเพณีของชาวภาคกลาง โดยทั่วไป และมีประเพณีที่สำคัญ คือ

1.12.1 ประเพณีแข่งขันเรือยาว ซึ่งวัดเป็นประจำทุกปีในช่วงเดือนพฤศจิกายน ณ ลำแม่น้ำน่าน หน้าวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

1.12.2 ประเพณีการแห่ทางสงกรานต์ และสงกรานต์พระพุทธชินราช นอกจากนี้ยังมีประเพณีท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอต่างๆ ของจังหวัด เช่น

¹⁰ ที่มา : สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

1) อำเภอนครไทย มีประเพณีการปักธงชัย ซึ่งทำเป็นประจำทุกปีก่อนวันเพ็ญเดือนสิบสอง ชาวบ้านจะช่วยกันทอดผ้าเพื่อทำผืนธง ขนาดกว้าง 50 ซม. ยาว 46 เมตร ตักแต่งให้สวยงาม แล้วนำไปปักบนยอดเขาช้างล้วงซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของตัวอำเภอ ประมาณ 8 กิโลเมตร ด้วยเชื่อว่า "พ่อขุนนางกลางท่าว" ได้ปักธงชัยในคราวเมื่อรบชนะข้าศึก

2) อำเภอพรหมพิราม มีประเพณีการยกธงซึ่งกระทำกันในวันสุดท้ายของการเล่นสงกรานต์ทุกปีโดยนำผ้ามาประติษฐานให้สวยงาม และมีเครื่องประดับเป็นสิ่งของต่างๆ ให้แก่วัดโดยมีความเชื่อว่า เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว และถือว่าธงเหล่านี้ จะเป็นขวัญธงที่รวมขวัญแห่งศรัทธาของท้าวภิลพรหมตามตำนานของการกำเนิดวันสงกรานต์ประเพณีนี้มีอยู่ที่ตำบลวังวน ตำบลทับยายเชียงและตำบลดงประคำ

3) อำเภอวัดโบสถ์ มีประเพณีการสงฆ์น้ำพระบรมธาตุ ที่วัดเสนาสน์ ตำบลท่างาม

4) อำเภอวังทอง มีประเพณีการแห่ประสาธน์ ที่บ้านเขาน้อย ตำบลแก่งโสภา

5) อำเภอบางระกำ มีประเพณีงานบุญบั้งไฟที่บ้านสวยสูง ตำบลบึงกอก¹¹

1.13 การเล่นพื้นบ้าน

การรำมโนคละ มโนคละเป็นเครื่องมือประเภทกลองยาว แต่มีขนาดเล็กเวลาบรรเลงใช้ไม้ 2 อัน ตีให้เกิดทำนอง ซึ่งเป็นการเล่นพื้นบ้านของชาวอำเภอพรหมพิรามและอำเภอเมืองพิษณุโลก

1.14 ข้อมูลด้านการเมืองและการปกครอง

จังหวัดพิษณุโลก แบ่งการปกครองเป็น 9 อำเภอ 92 ตำบล 882 หมู่บ้าน มีเทศบาล 1 แห่ง สุขาภิบาล 12 แห่ง มีประชากร 810,348 คน มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 481,905 คน มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 9 คน มีสมาชิกสภาจังหวัด 30 คน แบ่งเขตการเลือกตั้ง

¹¹ ที่มา : สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

เป็น 2 เขต คือ

เขตเลือกตั้งที่ 1 - ประกอบด้วย อำเภอเมืองพิษณุโลก , บางระกำ,พรหมพิราม
อำเภอบางกระทุ่ม

- มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 3 คน

เขตเลือกตั้งที่ 2 - ประกอบด้วย อำเภอวังทอง, วัดโบสถ์, เนินมะปราง, นครไทย
และอำเภอชาติตระการ

- มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 2 คน

ตาราง 1.3 จำนวนราษฎรและจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งของจังหวัดพิษณุโลก ประจำปี 2535

ลำดับ	รายชื่อ	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง			หมายเหตุ
	อำเภอ/เทศบาล	ชาย	หญิง	รวม	
เขตเลือกตั้งที่ 1					
1	อำเภอเมืองพิษณุโลก	52,309	50,309	103,12	มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ 3 คน
2	เทศบาลเมืองพิษณุโลก	25,353	28,863	54,276	
3	อำเภอบางระกำ	25,402	27,051	52,453	
4	อำเภอบางกระทุ่ม	15,211	16,556	31,767	
5	อำเภอพรหมพิราม	29,142	30,468	59,610	
เขตเลือกตั้งที่ 2					
6	อำเภอวังทอง	32,405	32,613	65,018	มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ 2 คน
7	อำเภอนครไทย	25,698	24,534	50,232	

ลำดับ	รายชื่อ	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง			หมายเหตุ
	อำเภอ/เทศบาล	ชาย	หญิง	รวม	
8	อำเภอเนินมะปราง	12,405	12,395	24,800	
9	อำเภอวัดโบสถ์	10,903	11,129	22,032	
10	อำเภอชาติตระการ	9,019	9,019	18,656	
รวม		238,968	242,937	481,905	

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดพิษณุโลก

1.15 การปกครอง

1.14.1 การแบ่งเขตการปกครองและการบริหารราชการ

ในการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งการบริหารราชการส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น มีส่วนราชการต่างๆ ดังนี้

1) การบริหารราชการส่วนกลาง มีส่วนราชการ สังกัดส่วนกลาง ตั้งหน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่ของจังหวัดพิษณุโลกอยู่ 74 หน่วยงาน

2) การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ

- จังหวัด ประกอบด้วยส่วนราชการประจำจังหวัด 28 หน่วยงาน

- อำเภอ แบ่งออกเป็น 9 อำเภอ 92 ตำบล 882 หมู่บ้าน โดยจำแนกรายละเอียดแต่ละอำเภอ

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น 3 รูปแบบ
- องค์การบริหารส่วนจังหวัด
- เทศบาล 1 แห่ง คือ เทศบาลเมือง พิษณุโลก
- สุขาภิบาล 12 แห่ง คือ

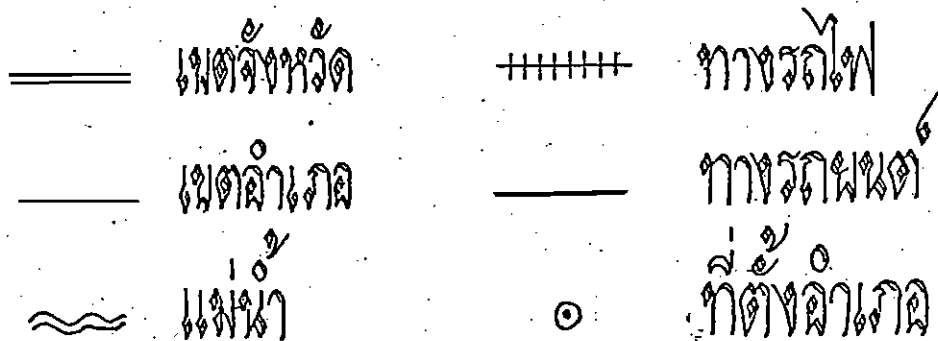
1. สุขาภิบาลบ้านใหม่	อ. เมืองพิษณุโลก
2. สุขาภิบาลวังทอง	อ. วังทอง
3. สุขาภิบาลลวงช้าง	อ. พรหมพิราม
4. สุขาภิบาลพรหมพิราม	อ. พรหมพิราม
5. สุขาภิบาลบางระกำ	อ. บางระกำ
6. สุขาภิบาลปลักแรด	อ. บางระกำ
7. สุขาภิบาลบางกระทุ่ม	อ. บางกระทุ่ม
8. สุขาภิบาลเนินกุ่ม	อ. บางกระทุ่ม
9. สุขาภิบาลวัดโบสถ์	อ. วัดโบสถ์
10. สุขาภิบาลนครไทย	อ. นครไทย
11. สุขาภิบาลป่าแดง	อ.ชาติตระการ
12. สุขาภิบาลเนินมะปราง	อ.เนินมะปราง

[illegible]

ภาคเหนือตอนล่าง

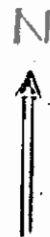
จังหวัดพิษณุโลก

แผนที่แสดงแหล่งปลูกพืชเศรษฐกิจ จังหวัดพิษณุโลก

- - ข้าว
- - มันสำปะหลัง
- - ยางพารา
- - ข้าวโพด
- - ฝ้าย
- - ยาสูบ

ตารางที่ 1.4 พื้นที่ หมู่บ้านและความหนาแน่นของประชากร จังหวัดพิษณุโลก จำแนกราย
อำเภอปี 2535

อำเภอ	เนื้อที่ (ตร.กม.)	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	สุขาภิบาล	ประชากร	ความหนาแน่น ของประชากร (คน : ตร.กม.)
เมือง	758.80	19	146	1	1	243605	321
นครไทย	2220.38	10	122	-	1	69196	31
ชาติตระการ	1586.22	5	58	-	1	33132	21
บางระกำ	992.0	11	107	-	2	91750	92
บางกระทุ่ม	447.33	9	86	-	2	55286	124
พรหมพิราม	841.93	12	106	-	2	96231	114
วัดโบสถ์	1340.92	6	56	-	1	34439	26
วังทอง	1678.92	11	120	-	1	116250	69
เนินมะปราง	1029.55	7	61	-	1	61583	60
รวม	10896.05	90	862	1	12	801472	74

ที่มา :- เนื้อที่, ตำบล, เทศบาล, สุขาภิบาล จากที่ทำการปกครองจังหวัด
- จำนวนประชากร จากทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย

431034

30 SEP 2006

ตารางที่ 1.5 ประชากรจำแนกตามหมวดอายุ พ.ศ. 2535 จังหวัดพิษณุโลก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

0466

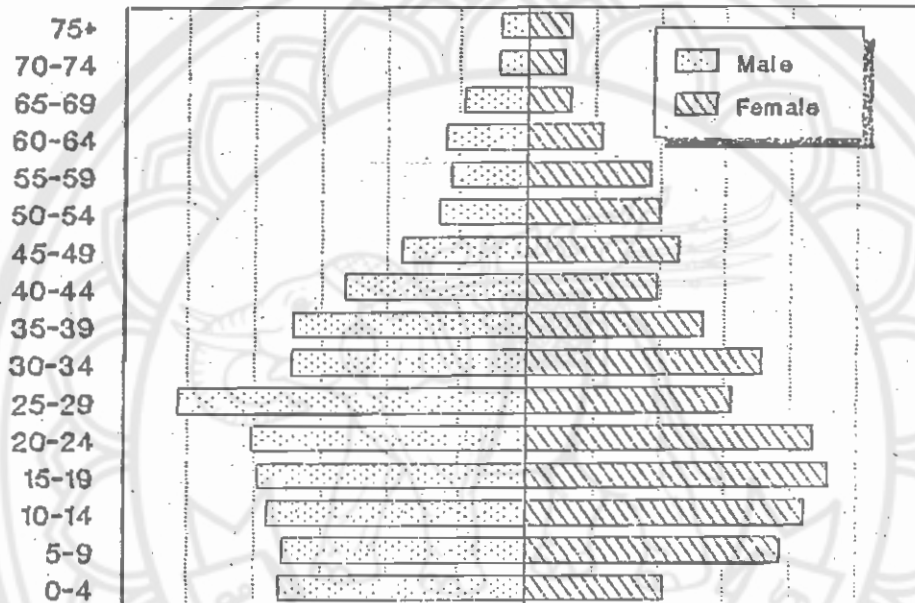
หมวดอายุ	ประชากร				รวม	ร้อยละ
	ชาย		หญิง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
(1)	(5,312)	(0.66)	(5,036)	(0.63)	(10,348)	(1.29)
1 - 4	30,915	3.86	15,642	1.95	46,557	5.81
0 - 4	36,227	4.52	20,678	2.58	56,905	7.10
5 - 9	35,746	4.46	38,631	4.82	74,377	9.28
10 - 14	38,230	4.77	42,157	5.26	80,387	10.03
15 - 19	39,513	4.93	45,683	5.70	85,196	10.63
20 - 24	40,555	5.06	43,439	5.42	82,994	10.48
25 - 29	51,535	6.43	31,097	3.88	82,632	10.31
30 - 34	34,838	4.29	35,906	4.48	70,289	8.77
35 - 39	34,063	4.25	26,769	3.34	60,832	7.59
40 - 44	26,369	3.29	19,555	2.44	45,924	2.73
45 - 49	17,873	2.23	23,002	2.87	40,875	5.10
50 - 54	12,503	1.56	20,117	2.51	32,620	4.07
55 - 59	10,900	1.36	18,354	2.29	29,254	3.65
60 - 64	11,621	1.45	10,820	1.35	22,441	2.80
65 - 69	9,297	1.16	6,332	0.79	15,629	1.95

หมวดอายุ	ประชากร				รวม	ร้อยละ
	ชาย		หญิง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
70 - 74	4,328	0.54	5,370	0.67	9,698	1.21
75+	4,168	0.52	6,251	0.78	10,419	1.30
รวม	407,331	50.82	394,161	49.18	801,472	100

- หมายเหตุ
1. เป็นข้อมูล 30 มิถุนายน 2535
 2. % หมายถึง ร้อยละของประชากรทั้งหมด
 3. ข้อมูลประชากรจากที่ทำการปกครองจังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 1.6 แสดงปิรามิดประชากรจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

Age Group

ที่มา - จำนวนประชากรชาย หญิง จากที่ทำการปกครองจังหวัด

- จำนวนประชากรตามกลุ่มอายุจากการคำนวณโดยวิธีการทางสถิติ

ตอนที่ 2 : สถานภาพของจังหวัด

2.1 ด้านเศรษฐกิจ

2.1.1 จังหวัดพิษณุโลก มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) สูงเป็นอันดับที่ 7 ของภาคเหนือ กล่าวคือ ในปี 2535 ประมาณ 5,928 ล้านบาท ตามราคาคงที่ หรือคิดเป็นร้อยละ 7.1 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคเหนือ มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 6.48 เท่ากับอัตราการขยายตัวโดยส่วนรวมของภาคเหนือในระยะเวลาเดียวกัน

2.1.2 โครงสร้างการผลิตของจังหวัดพิษณุโลก ในปี 2535 สาขาการเกษตร เป็นสาขาที่สำคัญที่สุด มีมูลค่าเป็นร้อยละ 36.56 ของการผลิตทั้งหมด รองลงมาได้แก่ การค้า บริการ คมนาคมขนส่ง การก่อสร้าง และอุตสาหกรรม ตามลำดับ สำหรับสาขาอุตสาหกรรม มีมูลค่าการผลิตคิดเป็นร้อยละ 3.91 เพิ่มขึ้นจากปี 2534 คิดเป็นร้อยละ 5.23

2.1.3 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง อ้อย งาม ถั่วลิสง ฝ้าย และละหุ่ง นอกจากนี้ยังมีไม้ผล ไม้ยืนต้นและผักอีกหลายชนิดเพื่อใช้บริโภคสด และเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปอุตสาหกรรม รายได้จากการผลิตภาคเกษตรในปี 2535 มีมูลค่ารวมประมาณ 2,168.75 ล้านบาท นับได้ว่าเป็นรายได้หลักของจังหวัดพิษณุโลก¹

2.2 ด้านอุตสาหกรรมและการลงทุน

2.2.1 การผลิตภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดพิษณุโลก คิดเป็นร้อยละ 4.3 ของการผลิตภาคอุตสาหกรรมของภาคเหนือ มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 7 รองจากภาคเกษตร การค้า บริการ การคมนาคมขนส่ง และการก่อสร้าง อุตสาหกรรมสำคัญ ได้แก่ สิ่งทอ เครื่องจักรกลการเกษตร ผลิตภัณฑ์ส่วนอุปกรณ์เครื่องจักร กิจการซ่อม แปรรูปผักและผลไม้ อาหารสัตว์

¹ ที่มา: สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

เจียร์ไนเพชร และโรงงานทำตะเกียบ สำหรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม เฉลี่ยระหว่างปี 2530-2535 คิดเป็นร้อยละ 10.86 ต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยของประเทศ ซึ่งเท่ากับร้อยละ 15²

2.2.2 จังหวัดพิษณุโลก มีโรงงานที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการทั้งสิ้นจนถึงสิ้นปี 2535 จำนวน 1,564 โรงงาน โดยร้อยละ 98 เป็นโรงงานขนาดเล็ก ซึ่งได้แก่ โรงสีข้าว (955 โรงงาน) โรงงานแปรรูปสินค้าเกษตร อาหาร ซ่อมเครื่องยนต์ เป็นต้น ที่เหลือร้อยละ 2 เป็นโรงงานขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งโรงงานขนาดใหญ่มีเพียง 4 โรงงานคือ โรงงานหีบและอัดฝ้าย และโรงงานทำผ้า ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ โรงงานผลิตสายไฟรถยนต์ และโรงงานผลิตยางมะตอยน้ำ โดยโรงงานส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลกถึงร้อยละ 34.5 ที่เหลืออยู่ในอำเภอฟาร์มโพธิ์ บางระกำวังทอง นครไทย และอำเภอเนินมะปราง

2.2.3 สำหรับกิจการที่ได้รับส่งเสริมการลงทุนในปี 2535 มีจำนวน 17 ราย โดยเป็นโรงงานขนาดใหญ่ ซึ่งมีขนาดการลงทุนรวม 100 ล้านบาทขึ้นไปจำนวน 4 ราย และโรงงานขนาดกลาง ซึ่งมีขนาดการลงทุนระหว่าง 10-99 ล้านบาทจำนวน 13 ราย

2.2.4 สำหรับการลงทุนในสาขาอื่นๆ ที่สำคัญได้แก่ การประมง และการเลี้ยงสัตว์

- การประมง มีเฉพาะการประมงน้ำจืดเท่านั้น แหล่งประมงน้ำจืดที่สำคัญ คือ แหล่งน้ำธรรมชาติ โดยเฉพาะบริเวณลุ่มแม่น้ำน่านและแม่น้ำยม ปริมาณสัตว์น้ำที่ผลิตได้จากการเพาะเลี้ยงส่วนใหญ่เป็นปลาดตะเพียน ปลานิล และปลาสวาย³

- การเลี้ยงสัตว์ มีการเลี้ยงสัตว์หลายชนิด ทั้งเลี้ยงไว้ใช้งาน เพื่อบริโภคและเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ ส่วนใหญ่ ได้แก่ สุกร ไก่เนื้อ และโคนม โดยเฉพาะไก่เนื้อมีการเลี้ยงค่อนข้างมากในปี 2535 ประมาณ 760,455 ตัว โค 114,746 ตัว และสุกร 51,391 ตัว⁴

² ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

³ ที่มา: สำนักงานประมงจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

⁴ ที่มา: สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

2.3 ปัจจัยสนับสนุนการพัฒนากุศลอุตสาหกรรม

2.3.1 ปัจจัยการผลิต

- วัตถุดิบ

จากการที่ภาคเกษตร มีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจของจังหวัดพิษณุโลก จึงมีวัตถุดิบด้านการเกษตร ซึ่งสามารถสนับสนุนการพัฒนากุศลอุตสาหกรรมการเกษตรเป็นอย่างดี เช่น ถั่วประเภทต่างๆ ไม้ผล และผัก

- ที่ดิน

พิษณุโลกยังมีที่ดินขนาดใหญ่ซึ่งเหมาะจะใช้เพื่อการเกษตรรวมทั้งเป็นที่ตั้งอุตสาหกรรม แต่ในระยะที่ผ่านมาราคาซื้อขายที่ดินได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

- แรงงาน

จากจำนวนผู้มีงานทำในปี 2535 ประมาณ 472,000 คนปรากฏว่า ร้อยละ 58.47 เป็นผู้ทำงานในภาคเกษตร โดยที่เหลือน้อยละ 41.53 อยู่ในภาคบริการ ธุรกิจการค้า และอุตสาหกรรม ความต้องการแรงงานในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ต้องการให้สาขาวิชาช่าง อาทิเช่น ช่างเชื่อมไฟฟ้า ช่างเคาะแผ่นสียรถยนต์ ช่างซ่อมเครื่องยนต์ เนื่องจากจังหวัดพิษณุโลกมีโรงงานประเภทซ่อมอุปกรณ์การเกษตร ซ่อมรถยนต์ และซ่อมเคาะแผ่นสียรถยนต์เป็นจำนวนมาก สำหรับการจ้างงานในโรงงานอุตสาหกรรมนั้นในปี 2535 มีการจ้างงานในโรงงานอุตสาหกรรม 8,750 คน ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานที่เคลื่อนย้ายมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แรงงานเหล่านี้เป็นแรงงานที่มีความอดทนสูง ค่าจ้างแรงงานถูก นอกนั้นเป็นแรงงานในท้องถิ่นซึ่งย้ายมาจากภาคเกษตรมาสู่อุตสาหกรรม⁵

- ผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ยังมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการด้านการอุตสาหกรรมยังมีบทบาทไม่มากในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัด ซึ่งหากมีการสนับสนุนการลงทุนด้านอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้ประกอบการ คาดว่าอุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลกจะมีโอกาสขยายตัวได้อีกมาก

⁵ ที่มา: สำนักงานแรงงานจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

2.3.2 สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน

- โครงข่ายคมนาคมขนส่ง

พิษณุโลกเป็นจังหวัดที่มีเครือข่ายการคมนาคมขนส่งเชื่อมระหว่างจังหวัดและภาคต่างๆ ค่อนข้างสมบูรณ์คือ

1) การคมนาคมขนส่งทางบก พิษณุโลกนับว่าเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟของภาคเหนือตอนล่าง โดยมีโครงข่ายเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียงภาคเหนือตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางได้โดยสะดวก เส้นทางระหว่างจังหวัดที่สำคัญคือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11

2) ทางอากาศ มีท่าอากาศยานพาณิชย์ที่เครื่องบินขนาดกลางสามารถลงได้ มีเส้นทางบินติดต่อกับจังหวัด ตาก ลำปาง เชียงใหม่ เลย แม่ฮ่องสอน และกรุงเทพมหานคร

3) ทางน้ำ มีแม่น้ำ 2 สาย ได้แก่ แม่น้ำน่านและแม่น้ำยม ซึ่งใช้ได้เฉพาะฤดูที่น้ำมากเท่านั้น^๑

- บริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

จังหวัดพิษณุโลกมีบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ค่อนข้างสมบูรณ์สามารถสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมได้ แต่จะมีปัญหาบ้างในด้านคุณภาพ เช่น กระแสไฟฟ้าไม่เพียงพอ โครงข่ายของโทรศัพท์ยังไม่ทั่วถึง

1) ไฟฟ้า ร้อยละ 90 ของปริมาณไฟฟ้าที่ใช้ในพิษณุโลกรับมาจากโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก สามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าบริการผู้ใช้ได้ครอบคลุมพื้นที่ถึงร้อยละ 94.60 ของพื้นที่จังหวัด นับว่าพิษณุโลกเป็นจังหวัดที่มีไฟฟ้าทุกอำเภอ ทุกตำบล และมากกว่าร้อยละ 80 ของหมู่บ้านทั้งหมดที่มีไฟฟ้าใช้

2) ประปา การประปาเทศบาลเมืองพิษณุโลกมีกำลังผลิต 21,400 ลูกบาศก์เมตร ต่อวัน สันองความต้องการของผู้ใช้น้ำเฉพาะเขตเทศบาล ซึ่งปัจจุบันมีปริมาณการใช้เพียง 5.8 ล้านลูกบาศก์เมตร ยังสนองความต้องการได้หากมีความต้องการเพิ่มขึ้น

^๑ ที่มา: สำนักงานขนส่งจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

ประมาณ 2 ล้านลูกบาศก์เมตร นอกจากนั้นการประปาส่วนภูมิภาคได้รับโอนกิจการมาจาก
ประปาสุขาภิบาล สำหรับบริการผู้ใช้น้ำนอกเขตเทศบาลประมาณ 4,000 ราย และปัจจุบัน
โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ใช้น้ำบาดาล หรือน้ำตามแหล่งธรรมชาติอื่นๆ โดยชุดเจาะชั้น
มาใช้เอง จึงไม่มีปัญหาด้านนี้ในขณะนี้

3) โทรศัพท มีชุมสายโทรศัพท์ทั้งสิ้น 8 ชุมสาย ครอบคลุม 8 อำเภอ
ยกเว้นอำเภอเนินมะปราง ซึ่งองค์การโทรศัพท์ฯ จะเพิ่มชุมสายอีก 4 ชุมสาย ในแผนปี
2527-2535 และได้รวมอำเภอเนินมะปรางเข้าไว้ด้วยแล้ว ณ เดือนมีนาคม 2535 มี
หมายเลขโทรศัพท์ทั้งสิ้น 9,726 เลขหมาย เป็นเลขหมายที่เปิดใช้งานแล้ว 9,203
เลขหมาย มีเลขหมายสำรอง 157 เลขหมายขณะนี้ผู้รอใช้บริการประมาณ 5,168
เลขหมาย ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในอำเภอเมืองพิษณุโลก 4,124 เลขหมาย

4) นิคมอุตสาหกรรม ปัจจุบันไม่มีนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรม
ของเอกชน แต่มีโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลก โดยการนิคมอุตสาหกรรม
จะเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาร่วมดำเนินงานในด้านการจัดหาที่ดินและงบประมาณดำเนิน
การพัฒนาตลอดจนการขาย หลังจากนั้นการนิคมฯ จึงจะเข้าไปดำเนินการดูแลต่อไป

5) สาธารณูปการในเขตเมือง ปัจจุบันเขตเมืองพิษณุโลกได้ขยายตัว
ออกไปมากทางทิศตะวันออกและทิศใต้ของเมือง โดยมีสถาบันการศึกษาและสถาบันบริหาร
ระดับภาคเป็นปัจจัยดึงดูดการขยายตัวเมืองที่สำคัญ นอกจากนั้นการที่เมืองพิษณุโลกเป็นชุมทาง
ของโครงข่ายคมนาคมขนส่ง ทั้งทางถนน ทางรถไฟ และทางอากาศ ที่ให้การจราจรในย่าน
ธุรกิจใจกลางเมืองเริ่มมีความแออัด มีปัญหาน้ำท่วมขังในบางพื้นที่ และบริการน้ำประปาที่มีอยู่
ยังไม่เพียงพอกับความต้องการอย่าง ใกล้ชิดตามขณะนี้ มีโครงการพัฒนาเมืองหลักที่ได้รับอนุมัติให้
ดำเนินการ ในช่วงแผนฯ 7 ซึ่งคาดว่าจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้ แต่ยังจำเป็นต้อง
จัดเตรียมที่ดินเพื่อจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมของเมือง เพื่อรักษาคุณภาพน้ำแม่น้ำน่าน
ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการอุปโภคบริโภคในระยะยาว

- การบริการด้านการเงิน

ในปี 2535 มีธนาคารพาณิชย์ทั้งสิ้น 24 สาขาจาก 12 ธนาคารนอกจาก
นี้มีบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ 2 บริษัทและมีสาขาของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ขณะนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยมีนโยบายที่จะมาจัดตั้งสาขาของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นศูนย์กลางทางการเงินของภาคเหนือตอนล่างด้วย การระดมเงินฝากจากสิ้นปี 2534-2535 ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 19 เป็นสินเชื่อเพื่อการพาณิชย์กรรม เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่⁷

- การส่งเสริมการลงทุน

พิษณุโลกเป็น 1 ใน 57 จังหวัดที่จัดอยู่ในเขตส่งเสริมการลงทุนเขต 3 ซึ่งกิจการได้รับส่งเสริมการลงทุนจะได้รับสิทธิประโยชน์สูงสุด ได้แก่ การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 6 ปี และเพิ่มเป็น 8 ปี ในกรณีที่ตั้งในนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริม การยกเว้นอากรขาเข้าและภาษีการค้า สำหรับวัตถุดิบที่ใช้ผลิตเพื่อส่งออกเป็นเวลา 5 ปี การลดหย่อนภาษีการค้าสำหรับการขยายผลิดม้ทั้งร้อยละ 90 จากอัตราปกติเป็นเวลา 5 ปี และสิทธิประโยชน์อื่นๆ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520⁸

- บริการอื่นๆ

1) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

ทำหน้าที่ออกใบอนุญาตตั้งและขยายโรงงานรวมทั้งปฏิบัติงานด้านกำกับ ตรวจสอบโรงงาน และให้บริการปรึกษา เสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายและแผนพัฒนาอุตสาหกรรมจังหวัด

2) การฝึกอบรมแรงงาน

ขณะนั้นกรมพัฒนาฝีมือแรงงานกำลังจะจัดตั้งสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานที่จังหวัดพิษณุโลก ในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่นี้ ได้จัดส่งแรงงานไปฝึกอบรมที่สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานที่จังหวัดนครสวรรค์ สำหรับผู้ประกอบการภาคเอกชนในขณะนี้มีขีดความสามารถที่จะทำการฝึกอบรมแรงงานด้วยตนเองได้ในระดับหนึ่ง⁹

3) การศึกษา

ในปี 2537 จังหวัดพิษณุโลกมีสถานศึกษาดังแต่ระดับอนุบาลถึงมหาวิทยาลัยทั้งภาคเอกชนและรัฐบาลรวม 529 แห่ง จำนวนครู 8,411 คน จำนวน

⁷⁻⁸ ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

⁹ ที่มา: สำนักงานแรงงานจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

นักเรียน 147,482 คน อัตราเฉลี่ยระหว่างครูและนักเรียนเท่ากับ 1 : 18 ในอนาคตจะเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภาคเหนือตอนล่าง เนื่องจากได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนเรศวร โดยให้รวมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพิษณุโลกเข้าไว้ด้วย เมื่อสิ้นสุดโครงการในปี 2544 จะสามารถรับนักศึกษาได้ไม่ต่ำกว่า 15,000 คนใน 13 สาขาวิชา¹⁰

4) การสาธารณสุข

พิษณุโลกมีโรงพยาบาลทั้งสิ้น 16 แห่ง เป็นของรัฐ 12 แห่ง และเอกชน 4 แห่ง กระจายอยู่ตามอำเภอต่างๆ นอกจากนี้ยังมีสถานีนอนามัย 118 แห่ง สถานพยาบาลเอกชน 125 แห่ง และสาธารณสุขอำเภออีก 9 แห่ง ในส่วนของโรงพยาบาลของทางราชการให้บริการผู้ป่วยใช้ได้ 1,029 เตียงมีแพทย์ 108 คน หรืออัตราส่วนแพทย์ 1 คน ต่อประชากรประมาณ 7,781 คน¹¹

2.4 โอกาสการพัฒนาเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรม

2.4.1 โอกาสการขยายรากฐานการผลิตของอุตสาหกรรมต่อเนื่องการเกษตรและอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและโลหะการมีอยู่สูง เนื่องจาก

- ฐานการผลิตอุตสาหกรรมเดิมมีขีดความสามารถในเชิงแข่งขัน และมีโอกาสขยายการผลิตอยู่แล้ว ประกอบกับจังหวัดพิษณุโลกเป็นแหล่งวัตถุดิบเพื่อการผลิตอุตสาหกรรม ซึ่งมีลู่ทางสนับสนุนให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงขึ้น อุตสาหกรรมที่มีอยู่เดิม และมีแนวโน้มจะขยายตัวและพัฒนาเพื่อการส่งออกมากขึ้น ได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปผักและผลไม้ ผลิตภัณฑ์พลาสติกและอาหารสัตว์ เจริญในเนเชรลลอย และเครื่องจักรกลการเกษตร ส่วนอุตสาหกรรมใหม่ที่มีโอกาสการลงทุนสูง ได้แก่ อุตสาหกรรมผักและผลไม้แช่แข็ง ผลิตภัณฑ์นม และอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้วัตถุดิบด้านแร่ธาตุและพลังงานที่มีอยู่ในท้องถิ่นและพื้นที่ใกล้เคียง จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการขยายฐานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอีกด้วย

¹⁰ ที่มา: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

¹¹ ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

- โอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมรับช่วงการผลิต และอุตสาหกรรมส่งออกจากข้อได้เปรียบด้านที่ตั้งซึ่งอยู่กึ่งกลางระหว่างภาคกลางและภาคเหนือ รวมทั้งมีระบบโครงข่ายเชื่อมโยงระหว่างภาคต่างๆ ได้โดยสะดวก จึงเป็นจุดได้เปรียบทางด้านค่าใช้จ่ายในการขนส่ง นอกจากนี้การพัฒนาโครงข่ายคมนาคมระดับภาค ได้แก่ โครงการก่อสร้างทางรถไฟสายกลางลิบเก้า-แก่งคอย ซึ่งจะสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมให้เชื่อมโยงกับภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประตูส่งออกบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกได้โดยตรง รวมทั้งการปรับปรุงขยายสนามบินพาณิชย์พิษณุโลก และการเตรียมงานก่อสร้างสนามบินใหม่ จะช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกมากขึ้น¹²

- มีความพร้อมด้านปัจจัยสนับสนุนการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ แรงงานซึ่งสามารถจัดสรรมาจากภายในจังหวัด และจังหวัดใกล้เคียงได้โดยสะดวก และยังมีโอกาสพัฒนาแรงงานที่มีฝีมือ เนื่องจากมีสถาบันระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาหลายแห่ง โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งจะช่วยพัฒนาทรัพยากรบุคคลในภูมิภาคให้สามารถตอบสนองการขยายตัวของอุตสาหกรรมได้ในอนาคต นอกจากนี้ปัจจัยด้านที่ดินภายในจังหวัด ยังมีเพียงพอสำหรับการพัฒนาและราคาไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับจังหวัดศูนย์กลางอุตสาหกรรมอื่น ซึ่งจะช่วยดึงดูดการลงทุนของภาคอุตสาหกรรมได้อีกประการหนึ่ง

2.4.2 ความพร้อมของจังหวัดพิษณุโลกในการเป็นศูนย์กลางบริการที่จะสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนล่าง เนื่องจาก

- มีความพร้อมด้านโครงข่ายบริการพื้นฐานที่สำคัญ โดยเฉพาะบริเวณที่มีการกระจุกตัวอุตสาหกรรมสูง ในอำเภอเมืองฯ วังทอง และบางระกำ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการคมนาคมเข้าถึงสะดวก และมีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ค่อนข้างสมบูรณ์ โดยเฉพาะไฟฟ้าและแหล่งน้ำซึ่งมีเพียงพอ สำหรับในเมืองเขตเมืองพิษณุโลก จัดได้ว่ามีความพร้อมด้านระบบสาธารณูปโภคอยู่แล้วระดับหนึ่งและการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเมืองหลัก ในช่วงแผนฯ 7 จะช่วยเสริมมาตรฐานให้บริการสำหรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวได้

¹² ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

- มีความพร้อมด้านบริการทางธุรกิจ บริษัทเงิน และกลไกสนับสนุนการลงทุนระดับภาค ได้แก่ สาขาสถาบันงานส่งเสริมการลงทุน บริษัทเงินทุน หลักทรัพย์ ธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งสาขาของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสาขาธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งมีนโยบายจะจัดตั้งที่จังหวัดพิษณุโลกเพื่อเป็นศูนย์ให้บริการภาคเหนือตอนล่างด้วย¹³

- จังหวัดพิษณุโลกเป็นศูนย์กลางหลัก และการพักแรมของกลุ่มการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนล่าง เนื่องจากมีความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และแหล่งธรรมชาติที่สำคัญประกอบกับการมีแผนงานสร้างเส้นทางรถไฟท่องเที่ยวสาย Asean Exeprvess จากสิงคโปร์ ถึงกรุงเทพฯ และต่อเชื่อมกับสุโขทัยในอนาคต จะมีส่วนกระตุ้นการขยายตัวของการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนล่าง โดยมีจังหวัดพิษณุโลกเป็นศูนย์กลาง

2.5 ยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาจังหวัดพิษณุโลก

โดยที่จังหวัดพิษณุโลกมีความได้เปรียบในด้านทำเลที่ตั้ง เป็นฐานการผลิตของภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมอยู่แล้ว และมีความพร้อมด้านโครงข่ายบริการพื้นฐานจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนา ให้จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดศูนย์กลางอุตสาหกรรม โดยมีกลยุทธ์ เป้าหมาย มาตรการและแผนงานหลักๆ ดังนี้

2.5.1 พัฒนาให้จังหวัดพิษณุโลกเป็นฐานการผลิตและการลงทุนด้านอุตสาหกรรมของภาคเหนือตอนล่าง

- พื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่แนวเชื่อมต่อระหว่างอำเภอวังทอง อำเภอเมืองฯ และอำเภอบางระกำ ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรม¹⁴

¹³ ที่มา: สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

¹⁴ ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

- มาตรการและแผนงาน

1) สนับสนุนการจัดตั้งนิคมหรือเขตอุตสาหกรรม โดยศึกษาความเป็นไปได้ของพื้นที่เพื่อจัดตั้งนิคมหรือเขตอุตสาหกรรม ในพื้นที่แนวเชื่อมต่อระหว่างอำเภอวังทอง อำเภอเมืองฯ และอำเภอบางระกำ โดยเฉพาะความพร้อมด้านที่ดิน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงข่ายบริการพื้นฐาน ตลอดจนการอาศัยประโยชน์จากแหล่งแร่และแหล่งพลังงานในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง อาทิ แร่สังกะสีจากจังหวัดตาก และน้ำมันปิโตรเลียมจากจังหวัดกำแพงเพชร

2) ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร และที่ใช้วัสดุในพื้นที่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

(1) พิจารณาให้เอกชนจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการเป็นตลาดรับซื้อผักและผลไม้ สำหรับป้อนโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผักและผลไม้เพื่อการส่งออก

(2) ส่งเสริมให้มีการลงทุนพัฒนาอุตสาหกรรมของที่ระลึกเพื่อเป็นของฝากโดยส่งเสริมการพัฒนารูปแบบและคุณภาพของที่ระลึกจากวัตถุดิบในท้องถิ่นและบริเวณใกล้เคียง เช่น เครื่องปั้นดินเผา ผลิตภัณฑ์จากกระต่ายอัดเครื่องใช้และเครื่องประดับจากไม้ไผ่ เป็นต้น

(3) จัดให้มีการฝึกอบรมแรงงานและผู้ประกอบการระหว่างสถาบันการศึกษา และการฝึกอบรมของภาครัฐบาลกับภาพเอกชน เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการให้มีขีดความสามารถ ทั้งด้านการจัดการ เทคโนโลยีและการตลาดให้มากขึ้น รวมทั้งพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน

(4) จัดให้มีการฝึกอบรมเกษตรกร โดยความร่วมมือระหว่างกรมวิชาการเกษตรและผู้ประกอบการให้คำแนะนำ เพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการ

3) ส่งเสริมให้จังหวัดพิษณุโลกเป็นฐานรับช่วงการผลิตของภาคเหนือ

(1) ส่งเสริมการจัดสร้างศูนย์ขนส่งค้าสินค้าและคอนเทนเนอร์ทางบก ให้มีอุปกรณ์อย่างพร้อมมูล โดยเชื่อมโยงกับการขนส่งทางถนน ทางรถไฟ และทางอากาศ โดยเฉพาะสายเหนือและกรุงเทพฯ

(2) พัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลการเกษตร โดยสนับสนุนอุตสาหกรรมชิ้นส่วนประกอบเครื่องจักร และอุตสาหกรรมซ่อมอุปกรณ์การเกษตร ซึ่งปัจจุบันมีอยู่แล้วในจังหวัดพิษณุโลก โดยส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดเล็ก

(3) ส่งเสริมการลงทุนจัดสร้างโรงงานห้องแถวเพื่อสนองความต้องการอุตสาหกรรมขนาดย่อม

(4) จัดให้มีการฝึกอบรมผู้ประกอบการ โดยเฉพาะด้านบริหารธุรกิจเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น ตลอดจนจัดให้มีการฝึกอบรมแรงงานให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน โดยเน้นความร่วมมือระหว่างสถาบันฝึกอบรมและผู้ประกอบการ

4) การปรับปรุงและขยายระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม

(1) เร่งรัดโครงการยกระดับมาตรฐานถนนสาย 12 ช่วงพิษณุโลก-อำเภอลำลูกกา เพื่ออำนวยความสะดวกในการสัญจรและการขนส่งสินค้ากับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(2) เร่งรัดโครงการปรับปรุงถนนสาย 177 และโครงการก่อสร้างถนนสาย 1312 เพื่อเพิ่มความเชื่อมโยงแนวแกนการพัฒนาด้านใต้ ของเมืองกับจังหวัดนครสวรรค์

(3) เร่งรัดโครงการก่อสร้างถนนสาย 107 เพื่อเป็นทางเลี่ยงเมืองด้านใต้ และเพื่อช่วยเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งอุตสาหกรรมในแนวอำเภอเมือง-บางระกำ

(4) ขยายเส้นทางรถไฟเชื่อมโยงภาคเหนือกับประตูส่งออกในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยเร่งรัดโครงการก่อสร้างทางรถไฟ สายคลองสิบแก้ว-แก่งคอย เพื่อเชื่อมโยงทางรถไฟสายเหนือและสายตะวันออกเฉียงเหนือกับทางรถไฟสายตะวันออก¹⁵

¹⁵ ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2535

(5) สนับสนุนการใช้ประโยชน์ จากการเปิดด่านศุลกากรที่ สยามนิพนธ์จังหวัดพิษณุโลก รวมทั้งเร่งรัดโครงการก่อสร้างสนามบินแห่งใหม่ เพื่ออำนวยความสะดวกและเพิ่มบริการขนส่งผู้โดยสารและส่งออกสินค้าได้โดยตรง

2.5.2 พัฒนาเมืองพิษณุโลกให้เป็นศูนย์บริการด้านอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ของภาคเหนือตอนล่าง

- เป้าหมาย

เมืองพิษณุโลก ภายในเขตเทศบาลและชุมชนโดยรอบจะเป็นแหล่ง รวมของบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การเงิน อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวรวมทั้งการ บริหารในระดับภาค โดยมีมหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นศูนย์กลางการพัฒนาศักยภาพและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีระดับสูงเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม

- มาตรการและแผนงาน

1) ปรับปรุงและยกระดับมาตรฐานระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในเมือง ให้สอดคล้องกับการขยายตัวเมืองที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว

(1) เร่งรัดโครงสร้างพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในเมือง ภายใต้โครงการพัฒนาเมืองหลัก ได้แก่ การก่อสร้างถนนสายหลักด้านใต้ ของเมือง พร้อมสะพานข้ามทางรถไฟและสะพานข้ามแม่น้ำน่านเพื่อระบายการจราจรออกจากเขตศูนย์กลางธุรกิจ การก่อสร้างท่อระบายน้ำในพื้นที่ส่วนกลางและด้านตะวันออกของ เมือง รวมทั้งการกำจัดขยะและขยายบริการประปา เพื่อให้บริการชุมชนเมืองภายในรัศมี 3 กิโลเมตรจากศูนย์กลางเมือง

(2) ศึกษาความเป็นไปได้และออกแบบรายละเอียดระบบบำบัด น้ำเสียของเมือง เพื่อรองรับน้ำเสียจากชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อแม่น้ำ น่าน ซึ่งเป็นแหล่งน้ำดิบเพื่อการประปา

(3) จัดทำแผนระยะยาวเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยและแรงงานอุตสาหกรรมในเขตเมือง โดยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมจัดหา ที่อยู่อาศัยแก่แรงงานของตน

2) ปรับปรุงผังเมืองรวมเมืองพิษณุโลกให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาและกระจายอุตสาหกรรมออกจากเขตเมือง โดยเฉพาะการกำหนดการใช้ที่ดินและโครงข่ายถนนบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยนเรศวร และการจัดระเบียบชุมชนริมแม่น้ำน่านเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมของเมือง รวมทั้งการกำหนดเขตอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ และโบราณสถานเพื่อการท่องเที่ยว

3) จัดทำแผนการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อเป็นกรอบชี้แนะการจัดสรรใช้ประโยชน์และควบคุมผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะบริเวณสองฝั่งแม่น้ำน่าน ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญของเมือง ตลอดจนสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาลงทุนหรือร่วมลงทุน และบริหารจัดการระบบผลิตและจำหน่ายน้ำสำหรับอุตสาหกรรม

